

European Fertiliser Action Plan

Inleiding

Naar aanleiding van alsmaar stijgende kunstmestprijzen kondigde de Europese Commissie in januari dit jaar al aan om te willen komen met een Fertiliser Action Plan. Hiervoor leverde LTO Nederland al eerder [inbreng](#) aan de Europese Commissie via landbouwkoepelorganisatie Copa Cogeca. Gelet op de recente ontwikkelingen in het Midden-Oosten is het belang om snel met maatregelen te komen nog groter geworden. Voor LTO Nederland moet het Fertiliser Action Plan twee doelen dienen: het vergroten van de strategische autonomie van de EU en het betaalbaar houden van bemesting voor boeren en tuinders. Dat vraagt om een koers waarin meer gebruik van (producten uit) dierlijke mest (via mestverwaarding) mogelijk wordt gemaakt, zonder afbreuk te doen aan de doelen van de nitraatrichtlijn rondom de grondwaterkwaliteit. De nitraatrichtlijn moet daarvoor snel worden aangepast.

Kernboodschap

LTO Nederland pleit ervoor om het Fertiliser Action Plan te benutten voor een snelle en gerichte herziening van de nitraatrichtlijn, zodat op korte termijn meer gebruik kan worden gemaakt van dierlijke mest en RENURE-producten waar dat agronomisch en milieukundig verantwoord is. De huidige tussentijdse RENURE-regeling erkent terecht dat bepaalde verwerkte meststoffen zich onder voorwaarden vergelijkbaar gedragen met kunstmest, maar blijft te restrictief door de beperkende lijst van erkende processen en de extra opgelegde grens van 80 kg N/ha. Tegelijk kiest LTO niet voor volledige opschorting van kunstmest uit het Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM), het EU-instrument dat een CO₂-heffing oplegt aan import van kunstmest. CBAM is een logische stap voor een Unie die wil bewegen naar strategische autonomie en een groene kunstmestmarkt. Het doel moet wel zijn om prijsdruk te voorkomen, leveringszekerheid te bewaken en de omslag naar een groene en circulaire kunstmestketen te versnellen.

1. Nitraatrichtlijn

De nitraatrichtlijn is in de huidige vorm te weinig toegesneden op verschillen tussen gewassen, grondsoorten en regionale omstandigheden. Daardoor blijft deze steken in een generieke benadering, waar juist meer maatwerk nodig is om zowel milieudoelen als agronomische effectiviteit beter te dienen. Op deze manier worden organische meststoffen onvoldoende benut. Tegen deze achtergrond vraagt LTO Nederland op korte termijn om drie aanpassingen gelet op de alsmaar stijgende kunstmestprijzen. Ten eerste moeten gebruiksnormen voor dierlijke mest beter kunnen aansluiten op gewas, grondsoort en andere relevante omstandigheden, waarbij meer ruimte moet komen voor het gebruik van dierlijke mest dan bij de generieke gebruiksnorm van 170 kg N/ha. Ten tweede moeten de RENURE-criteria volledig in lijn worden gebracht met de [aanbevelingen](#) van het Joint Research Centre (JRC). Als derde moet de extra opgelegde grens van 80 kg N/ha voor RENURE uit de huidige regeling worden geschrapt. Deze aanpassingen kunnen op korte termijn worden gerealiseerd, en kan daarmee ook voor verlichting van de kunstmestmarkt zorgen. Vervolgens moet een volledige herziening van nitraatrichtlijn plaatsvinden op basis van de uitkomsten van de aangekondigde evaluatie.

2. CBAM/ETS en kunstmest

De combinatie van de introductie CBAM voor kunstmeststoffen en de afbouw van gratis ETS-rechten (lees: *free allowances*) mag in de praktijk niet uitlopen op dubbele prijsdruk doordat zowel Europese producenten hogere CO₂-kosten doorberekenen als importproducten via CBAM duurder worden. Voor LTO geldt daarom een heldere volgorde. Eerst moet de Commissie alles doen om te voorkomen dat extra kosten via de kunstmestprijs op primaire producenten worden afgewenteld. Dat betekent: een realistisch ingroeipad, intensieve marktmonitoring, transparantie over prijsopbouw en decarbonisatiekosten, en een operationele noodrem bij aantoonbare marktverstoring.

Een ingroeipad ziet in dit verband niet op een gefaseerde invoering van CBAM als zodanig, maar op tijdelijke, aflopende flankerende ondersteuning om te voorkomen dat de prijssimpact van CBAM en het wegvallen van gratis ETS-rechten direct en onevenredig op primaire producenten wordt afgewenteld. Een dergelijke ondersteuning moet strikt worden gekoppeld aan de daadwerkelijke beschikbaarheid en opschaling van duurzame alternatieven, zoals groene ammoniak en RENURE, en worden voorzien van heldere evaluatiemomenten. Naarmate deze alternatieven marktrijp en breed beschikbaar worden, dient de ondersteuning stapsgewijs te worden afgebouwd. In dat kader ligt het voor de hand om CBAM-opbrengsten gericht in te zetten voor zowel tijdelijke compensatie als de verdere verduurzaming van de productie en opschaling van niet-fossiele alternatieven.

Daarnaast is flankerend industriebeleid nodig om de Europese productie van groene, circulaire en herwonnen nutriënten op te schalen. De Commissie heeft zelf aangekondigd dat het Fertiliser Action Plan juist moet inzetten op grotere markttransparantie en opschaling van gerecyclede nutriënten en alternatieve inputs. Dat is de goede richting; nu is aanscherping nodig vanuit landbouweconomisch perspectief. LTO sluit aan bij de inzet op leveringszekerheid, betaalbaarheid, circulariteit en sterkere markttransparantie. LTO pleit er echter bewust niet voor om kunstmest generiek uit CBAM te halen. Hier wordt gekozen voor een evenwichtige benadering van CBAM, die hand in hand gaat met ons pleidooi om juist kunstmest te vervangen door meer ruimte in de nitraatrichtlijn voor dierlijke mest en RENURE.

3. Compensatie

LTO Nederland ziet compensatie niet als een gewenste eerste beleidsreactie, maar in de huidige situatie wel als onderdeel van een tweeledige inzet. Het is onlogisch om eerst Europese prijsdruk te laten ontstaan en die daarna gedeeltelijk te repareren met compensatie. In de huidige omstandigheden is een tweeledige inzet echter wel nodig: compensatie op de korte termijn en voorkoming van toekomstige prijsdruk bij boeren en tuinders op de lange termijn. Voorkoming blijft beter dan genezing.

De [maatregelen](#) die de Europese Commissie eerder heeft genomen om de importtarieven voor sommige kunstmeststoffen te schrappen zijn daar een goed voorbeeld van. Alleen wanneer ondanks die inzet sprake is van daadwerkelijke marktverstoring, verslechterde beschikbaarheid of aantoonbaar onbetaalbare kunstmest, komt tijdelijke en gerichte compensatie in beeld. Als compensatie, zoals in de huidige situatie nodig is, noodzakelijk wordt, moet die aan vier voorwaarden voldoen: tijdelijk, doelgericht, eenvoudig uitvoerbaar en gekoppeld aan objectieve marktindicatoren. Zij moet dus een veiligheidsklep zijn bij ontwrichting, niet een structurele legitimatie voor beleid dat de kosten eerst op de primaire sector afwentelt.

Concrete aanbevelingen

1. Neem in het Fertiliser Action Plan een gerichte herziening van de nitraatrichtlijn op, met meer ruimte voor differentiatie naar gewas, grondsoort en omstandigheden.
2. Breng de RENURE-regeling volledig in lijn met de JRC-aanbevelingen, inclusief technologische neutraliteit.
3. Schrap de extra opgelegde grens van 80 kg N/ha voor RENURE uit de huidige regeling.
4. Werk aan een volledige herziening van de nitraatrichtlijn op basis van de uitkomsten van de aangekondigde evaluatie.
5. Zorg dat CBAM en de afbouw van ETS free allowances niet samen leiden tot dubbele prijsdruk op kunstmest.

Voor LTO Nederland is de kern eenvoudig: **wie minder afhankelijkheid van geïmporteerde kunstmest wil, moet meer ruimte creëren het benutten van organische meststoffen.** Het Fertiliser Action Plan is alleen geloofwaardig als het die omslag werkelijk mogelijk maakt, zonder de rekening opnieuw bij boeren en tuinders neer te leggen.